

שופתי ה' ^{גליון}

מטרתנו: להאיר ענין מבקשי ה', לסייע ליכנס בעסק פנימיות תורת החסידות
במושגת רבינו הבעל שם טוב והלמידיו הקדושים
ולדעת את המעשה אשר יעשו לקיים מצוות ה' באופן הראוי ובכונה נכונה

חן החסידות

ביאור מאמר אחד מספרי חסידות
עם הקדמות וכללים מספרי שפתי חן, וביאור משולב

ספר השבוע:

בעל שם טוב (על התורה, פ' שמות אות טז, אות יח)

הקדמות וכללים

חן השבוע

מאמר התבוננות בענין הפרשה והזמן

ימי השובבי"ם

בשבוע זו נכנסנו אל תקופה חדשה המעוטפת עם קצת פחד ורעדה, ונקראת בשם 'ימי השובבים' על שם הפסוק (ירמ' ג יד-כב) **שובו קנים שובבים** [-מורדים] **נָאם ה', אָרְפָה מְשׁוֹבְתֵיכֶם**, ופירש המצודות (שם): שהש"ת אומר לבני ישראל, אתם בנים מורדים, שובו אלי, למען ארפא ואסלח על המרידה שמרדתם בי, והזמן מרומז בתיבת **שובבי"ם** שיש בו ראשי תיבות של ששה סדרות הראשונות של חומש שמות, שהם **שְׁמוֹת וְאָרָא בַּאֲשֶׁלַח יְתְרוֹ מִשְׁפָּטִים**.

ובאלו הימים יש מ"ב ימים שעליה המליצו הצדיקים וְדִבְרַת בָּיִם וְלֹא דבְּכָרִים בְּטָלִים, שבגלל חשיבות הימים יש להשתדל ביותר למלאותם בתורה ותפלה ועבודת ה', ולא בדברים בטלים, כי בכל 'מעגל השנה' המליאה זמנים חשובים ומועדים מבורכים לוקחת תקופת השובבי"ם מקום חשוב ונכבד, ולא במצוה או בעשיה מיוחדת כי אדרבה עיקר פעולת זה הזמן אינה רק בזהירות, שלא לדבר דברים בטלים, להזהר ביותר בקלה כבחמורה, ולהוסיף איכות בכל המצוות ומעשים טובים שעושה, וכמו שהיה מרגלא בפומיה של הרה"ק רבי הערשעלע מספינקא זלה"ה לומר משמיה של רבותינו הקדושים, שאין הזמן מחייב להתחיל לעשות מעשים טובים ביותר ממה שעשה עד עכשיו, ולא קבלות חדשות של הנהגות קשות, רק מה עושה ממילא יעשנו ביותר מחשבה וביותר יראת שמים, דהיינו ביותר איכות, בזמן שלומד ממילא לא יפסיק בדיבור שיהיה הזמן בשלימות, ובזמן שמתפלל ממילא ישתדל שיהיה תפלה כראוי בשלימות, ואין צריך להוסיף כמכות שלהם.

אך יש להתבונן, למה נקבע עתה זמן תשובה, הלא זה זמן לא רחוק עברו עלינו ימים הנוראים מראש השנה עד הושענא רבה, וגם היה לנו יום זאת תנוכה שהוא יום גמר החותם לטובה וזמן תשובה, ואם כן מה נתחדש כעת?

וטעם הענין גילה לנו רבינו הקדוש מרן האר"י זלה"ה, להיות שכעת מתחילין ללמוד ולקרות בתורה הפרשיות של סדר שמות, ששמה לומדים כל הסיפור של הגלות הקשה שנשתעבדו בני ישראל בחומר ובלבנים ובכל עבודה, שתכליתה היתה בירור הניצוצין, הם חלקי הקדושה שנפלו ממקור הקדושה ונשבו אל תוך עמקי הקליפות וההיצוניים ה"י בעת חטא אדם הראשון, ואלו הנשמות שסבלו הגלות והשיעבוד במצרים הם היו אלו הניצוצות, ומחמת תוקף יד הקליפה ששלטה על שורש נשמתם למעלה קיבל פרעה כח לשלוט על גופם למטה, ובכל פרט של סבל וצער שסבלו נמחק ונמתק קצת יותר הקליפה הקשה ששלטה עליהם, כמו בגד שנתמלא טינוף ועפר שצריכין לכבסו ולרחצו בכל מיני בורית וסממנים בכח גדול, ובכל מכה ומחיקה נמחק הטינוף יותר ויותר עד שנטהר הבגד מכל וכל, ולכן כיון שבני ישראל היו במצב שלא ידעו את ה', הדעת שלהם היתה בגלות וגם

העומדת בה' עורף אחורי הדעת, בזה עצמו קיבלו עונשם ונודכחו ונתגלה קדושתם.^(א)

דעת דקטנות: עיקר סיבת הגלות במצרים תחת ידי פרעה, נגרם להם על ידי שנפגם ספירת הדעת, ונסתלק הדעת דגדלות מבחינת 'זעיר אנפין' שהוא שורש הנהגת העולם, עד שחזר בחינת 'זעיר אנפין' להתנהג רק בדעת דקטנות, שזה גרם שנסתרה השגות השי"ת למטה בעולם הזה, ובאו צרות וגלות לבני ישראל ששורשם היה מספירת הדעת. וכל זה על ידי פרעה שהוא הקליפה העומדת אחורי הדעת, שכשנפגם הדעת היה יכול לינוק וליקח כל השפעת הדעת לצורך הקליפות והסטרא אחרא, ומכאן זה היה יכול לשלוט על נשמות בני ישראל שהם באו מזה השורש.^(ב)

גאולת מצרים: מצרה זו עצמה שנשתעבדו תחת פרעה מזה עצמו באה גאולתם, בהגיע זמן המוכשר כששלח הקב"ה למשה רבינו ששורשו היה מספירת הדעת (זעיר אנפין), זה לעומת זה לקליפת פרעה העומדת אחורי הדעת, ומשה רבינו פעל ועשה שתחזור דעת דגדלות שהיה חסר בזמן הגלות, ובכח זה יצאו על ידו נשמות הללו מהיותם עוד משועבדים לפרעה במצרים.^(ג)

דעת דנוקבא: ספירת הדעת מתחלקת לשתיים, כדלהלן: א] דעת עליון, עומדת למעלה באמצע בין חכמה ובינה ומכריע ביניהם, וזהו בחינת דעת גבוה מאד הנקרא דעת דכורא. ב] דעת תחתון, עומדת למטה מחכמה ובינה ותפקידו לשאוב ולהכניס בתוכו האור של חכמה ובינה ולהתפשט למטה בתוך המדות (חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות), בכדי שכל המדות יהיו מקושרים אל המוחין ויתנהגו על פי הוראות המוחין, ודעת זה התחתון המתפשט בתוך המדות נקרא דעת דנוקבא.^(ד) ובזמן גאולת מצרים לא נשלמה ליכנס לבחינת זעיר אנפין רק 'דעת התחתון' הנקרא דעת דנוקבא, אבל דעת העליון הנקרא דעת דכורא עדיין לא יכנס אלא בבית המשיח.^(ה)

א) תפארת ומלכות: השי"ת ברא העשר ספירות [כתה, חכמה, בינה, חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות] להנהיג את העולם, ועיקר הנהגת העולם התחתון הוא על ידי ה'מדות' הנקראים **תפארת ומלכות**, שהם 'משפיע ומקבל', תפארת הוא בחינת זכר דוגמא לאדם התחתון, ומלכות בבחינת נקיבה דוגמא לאם הבנים שמקבלת מבעלה צרכי הבנים, והיא מכינה להבנים צרכיהם ומגדלתם. ובהיות התפארת ומלכות כל אחת הנהגה שלימה הוא, לכן בהכרח שיש בכל אחת מהן קומה שלימה של עשר ספירות הכולל כל קומת האדם. והם נקראים **זעיר אנפין ונוקביה**.^(א)

ב) ספירת הדעת: בכל קומה של עשר ספירות יש גם בחינה הנקרא דעת, באמצע בין המוחין (חכמה ובינה) והמדות (חג"ת נה"ם), והיא אינה ספירה גמורה בפני עצמה, רק תפקידה לאסוף הארת המוחין ולהשפיעם אל תוך המדות, ובזה מתקשרים המוחין והמדות, בכדי שיתנהגו המדות על פי המוחין.^(ב)

ג) חטא אדם הראשון: על ידי חטא אדם הראשון בעין הדעת ובהק"ל שנה שהיה פרוש מאשתו, נעשה פגם בספירת הדעת למעלה של בחינת זעיר אנפין ('תפארת' המתחלקת לקומה שלימה של עשר ספירות), ומשם נפלו ניצוצי נשמות ישראל שעיקר שורשם מספירת הדעת, ונתערבו במקום הקליפות.^(ג)

ד) בירור הנשמות: כדרך שאדם החוצב זהב מן האדמה צריך להכניסו לכור הברזל של אש לצרפו ולנקותו מכל לכוון, כן היו בנשמות קדושות הללו שנפלו למקום הקליפות, שהיו צריכים לעבור כמה גלגולים וביורים בעולם הזה, עד שניכר בהם קדושתם האמיתית.^(ד)

ה) גלות מצרים: עיקר בירורם היה במצרים, ששם נתגלגלו בגופות בני ישראל, ועל ידי הגלות תחת 'פרעה' מלשון עורף ששורשו היה מהקליפה

חן המקור

א. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה ז, ושם הקדמה כו עמ' תפה, וע"ע הקדמה כו עמ' תפה, ושם באות ג. ב. מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא. ג. מבואר בשפתי חן לפסח הקדמה ג וע"ע שם באות א-ב. ד. מבואר בשפתי חן לפסח הקדמה ג חלק א, עמ' לו-לח, וע"ע שם באות ב. ה. מבואר בשפתי חן לפסח הקדמה ג חלק א-ב, עמ' טז-מז. ו. מבואר בשפתי חן לפסח הקדמה ג חלק ג, עמ' מז-נ. ז. מבואר בשפתי חן לפסח הקדמה ג חלק ו, עמ' נח-סא. ח. כליות ענין הדעת מבואר בשפתי חן הכללי הקדמה יא, וענין דעת עליון ודעת תחתון מבואר שם באות ה'. ט. כן ביאר הרה"ק מקאמראנא בוהר חי בראשית וט: ד"ה אסתימו עיניהן בדברי הבעש"ט.

הקדמה

קודם קבלת התורה בחן השי"ת את משה ובני ישראל:

עיקר הסיבה מה שהשי"ת המתין עם קבלת התורה עד שבני ישראל יאמרו **נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע** הוא, כי השי"ת רצה לבחונם אם לבבם נאמן עם ה'. והנסיון היה, שהציע להם לקבל התורה בכדי לקבל על ידה הרבה גדולה וכבוד שיהיו עם סגולה, ממלכת כהנים וגוי קדוש, ורצה לשמוע מהם שאין רצונם בשום כבוד וגדולה רק לעשות רצון ה' מאהבה, ואכן הם עמדו בניסיונם ויצאו זכאים, כי כולם כאחד השיבו ברגע הראשונה "אין אנו רוצים כלום, לא גדולה ולא כבוד, רק רצונינו לעשות רצונך."

ספר סידורו של שבת (שורש הראשון ענף א - עלה ו"ד)

כידוע על מרן הרה"ק בעל דברי חיים מצאנז זלה"ה, שהיה אומר תמיד איך וויל גארנישט, נאר אויסגיין פארן איינציגן באשעפער, ובוה ביאר בספר 'רזא דשבת' מה שמזמרים בסעודת שבת קודש **הַפְּסִיֵךְ בּוֹ אֲסוּרִים**, שאסור לרצות שום תשלום שכר בעד שמירת שבת, רק בשביל לעשות רצון השי"ת באמת, גם יש מימרא כזו משמיה של הרה"ק בעל התניא זלה"ה שאמר בלשון קדשו: רבונו של עולם, איך דארף נישט דיין גן עדן, איך דארף נישט דיין עולם הבא, איך דארף נאר דיין אליין.

והנה משה רבינו היה שקול כנגד כל ישראל, ולכן כיון שהוצרכו לעבור הנסיון הלז קודם מתן התורה, לא היה די בזה שבני ישראל עמדו בניסיון,

המשך בעמוד ג

חן החסידות

המשך מעמוד א'

בעל שם טוב (על הויתור, פ' שסות אות טו, אות יח)

ביאור משולב

'גלות וגאולת מצרים' במשנת מרן הבעש"ט הקדוש זלה"ה

תוכן הענין: בני ישראל לא ידעו חסרונם מעבודת השי"ת מחמת חסרון הדעת ששרדתה בעולם בעת גלות מצרים

כלומר, לא רק ב'הרגשת הלב' שמרגישים את האמונה, שאז עדיין יש מקום לכופר להכחיש את האמונה, רק אז יתגלה להם ב'ראיית העינים' בפועל ממש בלי שום מקום להכחשה כלל, כל ציורי העולמות העליונים, וכל המשכת השפע המתעוררים ויורדים על ידי עבודתינו בתורה ובתפילה. וזה שאמרו חכמינו ז"ל (אבות פ"ג מ"א) 'עין רואה ואוזן שומעת' שיוכלו לראות הכל בהענינים ממש ולשמוע באזנים אפילו בלי אמונה.

וזה שאמר צעל הגדה 'אָמַר רַבִּי אֱלֶעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, בְּרִי אֲנִי כִּכְּוֹן שְׂצָעִים שָׁנָה וְלֹא זָכִיתִי שְׁתֵּאֱמַר יֵיֵאֵת מִצְרַיִם צְלִילוֹת', ראה לומר, לא זכה לזה שהיה יכול לפרסם ב'ראיית עינים' ממש בבחינת של 'דעת דדכורא' חידוש העולמות שנקרא 'יציאת מצרים' שאז נתפרסם בעולם לראשונה האמונה בחידוש העולם, - 'צלילות' בזמן הזה שאין אורות ועולמות עליונות נראים ב'ראיית עינים' ממש, כי חושך הקליפות הנקרא 'לילות' גורם זה שאי אפשר שתאמר יציאת מצרים שהוא פרסום חידוש העולמות.

עַד שֶׁדַּרְשָׁה בֶּן זֹמְבָא שְׁנַאָמַר 'לְמַעַן תִּזְכְּרוּ אֶת יוֹם צֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם מִצְרַיִם פֶּלַי תִּיָּב תִּיָּב תִּיָּב, פֶּלַי תִּיָּב תִּיָּב תִּיָּב, כִּי סְגוּלַת ה'דְרֵשָׁה' לְשַׁבֵּר הַקְּלִיפוֹת כְּאִשֶׁר גִּילָה הָאֲרִיז"ל בְּשַׁעַר הַמְּצוּוֹת (פ' ואתחנן) שהפלוף משבר את הקליפות, ואז בכח הפלוף והדרשה, בזה היה יכול להראות פירסום יציאת מצרים מה שאי אפשר להראות בסתם בזמן הזה כי אס לעמיד שרק אז יהיה נראה עין צעין, אבל בן זומא בכח פלוף המשיך קצת מבחינת 'דעת דדכורא' שתתגלה רק לעתיד, וזה שאמרו חכמים 'יָמֵי תִיָּב הָעוֹלָם הַזֶּה, פֶּלַי תִּיָּב תִּיָּב לְהִבְיֵא לְיָמוֹת הַמְּשִׁיחַ, כּוֹנְנֵת לּוֹמַר, כִּי תִכְלִית זֶה שֶׁל הַתְּגָלוֹת 'דעת דדכורא' שיראו הכל ב'ראיית עינים' ממש, לא יהיה רק 'לימות המשיח', ודפח"ט.

(תולדות יעקב יוסף פ' וישלח אות יא)

שנסתלק השכחה וצא צחינת 'דעת' בעולם, ואז ידעו חסרונם, ולכן ויֵאֱמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבְרָה, שחסרו עבודת השם יחצרך ופעל שְׁעָתָם אֶל הַאֲלֹקִים מִן הָעֶבְרָה, וכל זה על ידי 'ומשה הָיָה לְעֵינֵי הַיָּהוּה' היינו על ידי משה רבינו שהוא היה ה'רועה הנאמן' של כלל ישראל להחזירם לדעת דקדושה.

ולבך מאחר שעיקר גלות מצרים היה על ידי שנסתלק הדעת צחינת 'גלות הרומני' שהיו צגדר השכחה ולא ידעו חסרונם, לכן נמשך מגלות הרומני 'גלות הגשמי' להשתעבד בפועל בעבודה המפרכת את הגוף, מה שאין כן כשידעו חסרונם על ידי צחינת הדעת, אז עשו תשובה לתקן חסרונם ונתקרב קץ הגאולה.

(תולדות יעקב יוסף פרשת פקודי אות א)

תוכן הענין: גלות מצרים הוא גלות הדעת שלא לידע ולהרגיש השגחת השי"ת, וגאולתם מצרים היתה שהתחילו להרגיש בלבם השגחת השי"ת בעולם בכל פרט ופרט

'דעת דנוקצא', שהוא חלק ה'דעת התחתון' המתפשט בתוך המדות, שזה נתגלה אז בגאולת מצרים, שהתחילו להרגיש בלבם ובכל האברים איך ששורה אלופו של עולם בכל תנועה ותנועה ובכל פרט ופרט, ואין שום דבר קטן וגדול בעדו יתברך, אֵךְ חֶלֶק הַעֲלִיּוֹן שֶׁל דַּעַת, הַנִּקְרָא 'דעת דדכורא' לא נתגלה אז בגאולת מצרים, רק יתגלה לעתיד צימות המשיח, ומבאר ענין 'דעת דדכורא', דהיינו שהיו עִינֵיהֶם רְאוּת אֶת מוֹרֵיָךְ (שעיה ל ב), שיראו אומיות המורה והתפילה שלומדים ומתפללים לנגד עינים שהם עולמות מנוחלמות,

וְיִהְיֶה צִיּוֹנִי הַרְצִיב הָהֵם וַיִּמְתְּ מִלֶּךְ מִצְרַיִם, וַיֵּאֱמָרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֶבְרָה וַיִּזְעַקוּ, וַעֲלֵל שְׁעָתָם אֶל הַאֲלֹהִים מִן הָעֶבְרָה (ב כג). הנה זה היה סיבת גלות מצרים שהיה ה'דעת' בגלות, וממילא לא ידעו חסרונם כמה הם רחוקים מעבודת השי"ת, כמצואר צכתצי האר"י זלה"ה כי צגלות מצרים נסתלק הדעת מבחינת 'זעיר אנפין', וזהו שאמר הכתוב וַיִּקְרָא ה' כִּי קָרָא לְאֹתוֹ וכו', יענין שם באר"י איך בפסוק זה מרומז ענין גלות הדעת, לכן היו צגלות אצל 'פרעה' שהוא הקליפה העומדת אחורי הדעת צחינת ה'עורף', מקום השכחה, לכן אמר פרעה 'לֹא יִדְעֵנִי אֵת הוִי"ה' היפך הדעת.

וככה נמשכה גלותם עד שנתגלה בעולם צחינת 'משה' שהוא צחינת ה'דעת', ואז וַיִּמְתְּ מִלֶּךְ מִצְרַיִם שהוא קליפת פרעה העומדת בעורף, והיינו

וַיֹּאמֶר שְׂמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרַיִם (א ב). שמעתי ממורי מרן הבעש"ט זלה"ה, כי ענין גלות מצרים היה שחסר מהם ה'דעת', שהדעת הוא הגורם שידעו להכריע שיש צורא אחד המתדש צטונו תמיד מעשה צראשית וזה לא היה להם במצרים ולכן לא ידעו את ה', עד צצא 'משה' צחינת ה'דעת', ועל ידי הנסים שעשה נתפרסם בעולם שיש צורא אחד המתדש תמיד.

צחינת דעת זה שנתגלה ציציאת מצרים היה

ביאור משולב

תוכן הענין:

השי"ת רצה לקבל איתערותא דלתתא הן מבני ישראל והן ממשו רבינו

עלה יד

והנה אחר שאמרו בני ישראל 'נעשה ונשמע' שרוצים לקבל התורה רק בשביל אהבת ה', חפץ ה' שגם מפי משה ישמע כזאת, להיות גם ממנו יעלה אתערותא כדברים האלה, וכמאמר רבותינו ז"ל (שבת פט.) שאמר הקב"ה למשה היה לך לעזרני, ולכאורה קשה, איזה עזר יכול בשר ודם ליתן להשי"ת הלא בודאי שאין הקב"ה צריך לעזרת שום בריאה.

אשר דבר ה' נעשה, בלי שום מחשבת דבר אחר רק למען דבר ה', בן הוא משה רבינו, גם כן השיב להקב"ה כדברים האלה, וזה כונת הפסוק **וַיִּגַד מֹשֶׁה אֶת דְּבָרֵי הָעָם אֶל ה'**, שמשו רבינו הניד לו יתברך בדיוק אותן הדיבורים כאשר דיברו העם, שאינו רוצה שום כבוד וגדולה, וכל רצונו לקבל התורה הוא רק מאהבת ה', ואז נעשה האתערותא דלתתא בשלימות, הן מכל ישראל, והן ממשו ששקול כנגד כל ישראל, כמבואר בדבריננו.

כל הענין הזה נמשך כאשר דברנו מענין 'איתערותא דלתתא', שלכאורה יוקשה הלא השי"ת אין צריך עזרתנו כלל, כי הוא כל יכול, וכמו שאומרים 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יציר נברא', וכמו שאז עשה הכל, ככה יוכל גם עכשיו לעשות הכל, ולמה צריכין לעשות איתערותא דלתתא, והביאור הוא, שהשי"ת רוצה מאתנו הרצון והלב להראות לו שאין אנו רוצים שום כבוד וגדולה רק לעשות רצון השי"ת באמת, לעשות נחת רוח.

אכן כל אלו הדברים נאמרו כקבלת כל מצות התורה (חוץ ממצות שבת) הצריכין לאתערותא דידן, אך לא בן הוא במצות השבת שמאליה נעשה האיתערותא דלתתא ואין צריך לאיתערותא דידן כמבואר, ולכן לא הוצרך הקב"ה לשאלת פינו אם אנו רוצים את מצות השבת ולעשות בזה אתערותא מדידן, ולכן הקדימם לזכותם במצוה של שבת ביותר מהר וחוקותיה במדבר מרה צוה להם, ולא המתין עד שיגיעו אל הר סיני, ולרמוז להם בזה מעלת וקדושת השבת שגדולה מכל שאר מצוות התורה עד שהיא העולה על כולנה שאין צריך לאתערותא, להיות חיבה יתירה נודעת במצות השבת שקדושתה באה מעצמה עד שאין צורך בה לאתערותא על ידי מעשה התחנונים.

נשלם ענף הראשון של שורש הראשון

אלא גם משה רבינו הוצרך לעבור את הנסיון הזה, והגם שכבר עסק בזה כל הזמן, ומסר נפשו להשי"ת מן ההר אל העם בלי שום רצון עצמי, עם כל זה רצה השי"ת לשמוע דיבורים הללו מפיו הקדוש, כדי שיהיה בזה איתערותא דלתתא כראוי לקבלת התורה (עין רש"י פ' וירא [בראשית כב א] ד"ה אחר הדברים האלה, שהגם שידע השי"ת רצונו של אברהם ושל יצחק למסור נפשם על קדושת ה', עם כל זה רצה להראות ולבחון שכן הוא).

ולכן אמר השי"ת למשה במיוחד, שיקבל התורה כדי שיגיע לו תועלת גדול וגדולה נפלאה, זה היה הנסיון אם ירצה לעסוק בכל זה רק בשביל הכבוד להיות רבן של ישראל, אכן גם משה רבינו עמד בנסיון זה וחזר לומר דברי העם שאינו רוצה בשום גדולה רק לעשות רצון השי"ת, ובזה עשה משה רבינו גם כן איתערותא דלתתא לקבלת התורה.

סיום ענף א':

בחסדי השי"ת זכינו כעת לסיים 'עלה הראשון' של שורש הראשון של ספר הזה המיוחד לעבודת ספירת מלכות, שהיא ספירה הראשונה מלמטה למעלה, וכיון שמלכות כוונתה קבלת עול מלכות שמים לכן עבודתה לעשות מצות תוספת שבת, כמו שהמלכות אין לה מעצמה שום כח מיוחד רק היא כמו קערה המקבלת בתוכה כל השפעות העליונות, כן הוא מצות תוספת שבת שאינה חלק מעצם השבת אבל היא הגורמת שהאדם ייעשה כלי לקבל קדושת השבת.

ונקרא שם השורש שבת בו תשוב, ולכאורה אין שם הזה מתאים לענין השבת כי שבת אינו זמן תשובה אדרבה זמן עונג ושמחה, כמו שאומרים בזמירות פל זרע יעקב יכדוהו פדבר המלך ודתו, לנחם בו ולשמחו בתענוג אכול ושתו וכו', לכן מבאר שיום השבת הוא קדוש מעצמו בלי עבודת בני ישראל, ואין צורך בו לעשות שום איתערותא דלתתא, ולכן לא המתין השי"ת ליתן מצות שבת בהר סיני רק נתנו במרה, כי בשאר מצוות המתין על איתערותא דלתתא שבני ישראל יאמרו 'נעשה ונשמע', ובדרך אגב ביאר מה היתה האיתערותא דלתתא גבי מתן תורה, ושגם משה רבינו היה צריך לזה, כמבואר לעיל.

ולהלן בענף ג' יבאר באורך מה ענין 'תוספת שבת', ומה העבודה למעשה המוטל עלינו שנוכל לזכות לקבל אור השבת כראוי, שעל ידה זוכין להרגיש טעם מתיקות השבת קודש.

ועתה בענף ב' יבאר מהו תכלית האיתערותא דלתתא בכל המצוות, הלא השי"ת אין צריך שום עזר וסיוע ולמה עשה השי"ת כן שכל שפע היורד מלמעלה יהיה על ידי התעוררות המקבל.

הדיבור שלהם היתה בגלות, ולא ידעו איך להתקשר אל השי"ת ולהתדבק עמו, לכן הוצרכו לכל הגלות הקשה הלזה להמתיק הקליפה והטינוף שמכבה אותם.

וכאשר כבר היו מזוככים קצת בבחינת סור מרע, הוצרך השי"ת לדבר על לבם וללמדם אמונת ה' בבחינת ועשה טוב, אזי עשה השי"ת עמם חסד נפלא שהביא עשר מכות על המצריים דייקא, כדי שעל ידם יתלמדו בני ישראל לראות כמו עיניהם באופן חושיי פי אָנִי ה' קָרָב הָאָרֶץ, ואין עוד מלבדו, כידוע מספרים הקדושים ובפרטיות בספר גבורות ה' מרבינו מהר"ל מפראג זלה"ה איך כל מכה היתה להראות ולהורות לבני ישראל פרט מיוחד באמונת אלקי עולם, עד שכל נשמת בני ישראל היו מוכנים לגאולה וחירות עולם, שהתבטא בתכליתה בקבלת תורתנו הקדושה על הר סיני.

כל זה הוא בכלליות ישראל,

אבל בפרטיות ישראל עדיין לא היתה גאולה, כי כל זמן שעדיין לא זכינו לתיקון השלם נמצאים הרבה ניצוצי קדושה בשביה תחת הקליפה רח"ל, ולכל איש יהודי יש כמה חלקים מנשמתו הטהורה המונחים כבושים וכפותים תחת יד הקליפה הקשה, והן המה הגורמים לו לחטוא בזדון ובשגגה, ומזה נגרם כל הצרות שיש בעולם ה', וכאשר מוסיף לחטוא ה' ישמרנו מורדי עוד ניצוצין ומגדיל ביותר את הקליפה והגלות ומכביד ומרחק את הגאולה, שנצטרך ליותר זיכוכים ובידורים, ה' ירחם.

אכן, כפי הכלל המקובל בדיני קריאה מעורר הזמן, שכאשר לומדים הפרשה של גלות הקשה של מצרים וכל פרטי הגאולה על ידי העשר מכות, אז חוזר ונשנה הענין בפועל כאילו נעשה עכשיו בנשמתנו, ונחשב כאילו אנו עוברים עוד הפעם את הגלות בחומר ובלבנים ומקבלים זיכוך וטהרה, ואחר כך כאילו נכנס בשכלינו אמונת ה' על ידי לימוד העשר מכות וכל מוסר השכל היוצא מהם.

וממילא, הרוצה לשוב אל ה', אין צריך עתה לעורר כל ענין התשובה כי הוא נעשה עתה ממילא על ידי יקרת הזמן, לכן נהגו כל הצדיקים וערליכע אידן באלו הימים זיך צו מיטכאפן מיטן וואגן, לעסוק בתשובה באלו הימים על כל העבר במחשבה בדיבור ובמעשה, להוציא נפשו מכבלי הסטרא אחרא לשחררה לגמרי, לבוא לתכלית אמונת ה' ולקבל התורה מחדש, כי על ידי עשיית פעולות להרגיש בעצמו גלות מצרים יועיל הזיכוך הכללי גם עליו בפרטיות, ועל ידי זה יזכה שיקויים אצלו הוציאה מִמִּסְרָה (היצר הרע את) נַפְשִׁי, לְהוֹדוֹת אֶת שִׁמְךָ.

*

זהו ענין קריאה המעורר את הזמן, ועתה נתבונן למה נבחר זמן הזה דייקא בחדשי טבת ושבת בין כל י"ב חדשי השנה לקרות פרשיות אלו.

נהג בראשית בריאת העולם נחלקו יעקב ועשיו (כמוכן הכוונה על כוחות הקדושה וההיפוך רח"ל) עם י"ב חדשי השנה, ובודאי לא רצו מן השמים ליתן חצי השנה לעשו, לכן ניתן לחלקו של יעקב חצי הראשון של חדשי הקיץ ניסן אייר סיון, ולעשיו חצי השני של חדשי הקיץ שהם 'תמוז אב ואלול', וכן ניתן לחלקו של יעקב חצי הראשון של חדשי החורף תשרי חשוון כסלו, ולעשיו חצי השני של חדשי החורף שהם 'טבת שבט אדר'. נמצא שיעקב ועשיו הם ממש חצי בחצי, אבל ברחמי ה' זכה יעקב אבינו לחטוף את כל החדש אלול וחצי אב, וגם זכה מרדכי הצדיק לחטוף

את כל חודש אדר וחצי שבט, וממילא נשאר לחלקו של עשיו רק בערך שלשה חדשים, חודש תמוז וחצי אב שהם 'מי דין', שבהם היה התגברות נוראה של חורבן בית המקדש, טבת וחצי שבט שבהם יש התגברות של קליפת חג העבודה זרה שחל בהימים של תקופת טבת.

ועל אלו ב' הזמנים נאמר בתורה (בראשית לח כד) וַיְהִי כַּמְּשָׁלֶשׁ חֳדָשִׁים, וַיֵּצֵד לַיהוָה לְאִמְרוֹ וַתֵּהָרֵם הַמֶּרְזֶל פְּלִתָהּ שֶׁהַקְּלִיפָה מִקְטֹרֶגְתָּ עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁסָּרוּ מֵאֵת ה', כִּי בֹהַּ הַזְּמַן מִתְגַּבְּרִים מְאֹד הַנְּסִינּוֹת עַל נַפְשׁ אִישׁ יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ הֲרַהֲקֵם מֵרֵאשִׁיטָא זֵלָה"ה (ורע קודש ר"פ בא) שבתקופה הלזה בווער ביותר אש התאוה ה' שמרינו עיני בספה"ק בת עין על הפסוק הזה, וכל הענין מבואר באורך בשפתי חן לבית המצרים הקדומה א). ומתאמרא בשם צדיקים שלכן תיקנו חכמינו ז"ל שמונת ימי חנוכה ולא 'שבע', כדי שגם כשחודש כסלו מלא (ל' ימים) יכנסו לכל הפחות ב' ימי חנוכה בתוך חודש טבת (מיעוט רבים שנים), כדי להמתיק מרירותו בראשו, וכשנמתק מקצתו נמתק כולו בס"ד.

ולכן, צריכין באלו הימים להתאמץ ביותר לתקן החטאים הישנים שגרמו לו שיופתח הפתח להסטרא אחרא לכנס ולהגיע אל לבו ומוחו למנעו מתורה ומצוות, ועל ידי עסק התשובה יקויים אמרם ז"ל 'הבא לטהר מסייעין אותו', ומשמע מדבריו הקדושים של מרן הרה"ק בעל בני יששכר זלה"ה, שעל ידי פעולה קטנה של תשובה פשוטה שעושה באלו הימים, נחשב בשמים כאילו עשה פעולה גדולה של תשובה עליונה.

והכוונה הוא, כי עיקר עבודתינו כל השנה הוא לעשות יהוד קודשא בריך היא (ספירת תפארת, אות ו) ושכינתיה (ספירת מלכות, אות ה' תתאה), היינו לייחד אותיות ו-ה הנקראים 'מדות', כי על ידי סתם חטאים נעשה ביניהם פירוט, וכשמתקן מה שעשה הרי הוא מחזיר את אות ה' למקומה לייחודה עם ו', וזה ביאור תיבת תשובה תשוב אות ה'.

אבל כשחוטא בחטא המר ששורש הפגם הוא למעלה בה'מוחי', ואז חלילה עולה הפגם למעלה באפס מה, וקשה מאוד להגיע שמה לעשות תיקון, ולכן מובא בזוהר הקדוש שאין מועיל תיקון לזה, אולם הגה"ק בעל אבני נזר זלה"ה מביא (בהקדמת ספרו אנלי טל) משמיה דחוטנו הגדול הרה"ק מאצקא זלה"ה, שעל ידי חידושי תורה נעשה תיקון גם במקום גבוה כזה, כי שורש חכמת התורה הוא במוח החכמה, גם שמירת שבת הוא תיקון גדול כי שורש השבת הוא גם כן שמה, וכל שכן הלומד ומחדש ביום השבת בעניני הלכות שבת הוא חשוב מאוד, שאז תיקונו בקדושה משולשת.

ולכן נהגו אבותינו ורבותינו, שכל עסק של שובב"ם היתה בשבתות שובב"ם, ערב שבת באשמורת סידרו מנינים לאמירת תהלים בצבור, וכמה מהם קבעו תענית יחיד על ערב שבת חצי היום או רובו או כולו, כל אחד כפי ענינו בקודש [כי בלאו הכי מובא בשלחן ערוך (או"ח סי' רמט ס"ג) דרך אנשי מעשה להתענות בכל ערב שבת], וכיום השבת קודש בבוקר קודם התפלה אמרו עוד הפעם כל ספר תהלים, כמו שמקובל בשם הרה"ק בעל מאור עינים זלה"ה שמע מפ' אליהו הנביא, שלתיקון 'חטאת נעורים' יעשה אלו הדברים: א) לומר כל ספר תהלים בשבת קודם התפלה בלי הפסק, ב) להתענות שובב"ם ביום שישי ערב שב"ק, ג) להיות ניעור בליל שישי ללמוד כל הלילה כמה שיוכל, ד) לתת צדקה בכל ערב שבת קודש לעני הגון, ואם יעשה כל בטח לא ישאר עוד שום רושם בשמים אם

לא ישוב עוד לכסלה חס ושלום, ויתוקן הכל עם תשובתו עד מקום שידו מגעת.

ובקצת התבוננות רואין, שאכן עיקר התעוררות הנעשה בישראל לעשות למען התיקון באלו הימים הוא בענין הזה של תורה ושבת, דהיינו להרבות בלימוד התורה באיזה אופן שהוא, לכל אחד ואחד כפי ענינו ומצבו, וכמסייע לזה משתמשים עם הסגולה הנודעת של לימוד 'שעות רצופות', כי על ידי שידחק עצמו לקבוע מקום וזמן ללמוד אזי יזכה גם לחדש חידושי תורה שבזה מגיע התיקון למקום הגבוה, וכל מה שעושים הוא סביב השבת קודש, דהיינו אמירת תהלים בערב שבת או בשבת עצמו, וגם 'תפלת מנחה לשובב"ם' נהגו החסידים בירושלים לאמרו דייקא בערב שבת קודש, כי מקור התיקון הוא במה חכמה ששם הוא שורש השבת קודש.

ולפי דברי הבני יששכר נוכל לומר ממש להיפוך, דדייקא עתה בימי השובבים אין צריכין לעשות תיקונים גדולים, כי זה סגולת הזמן שבתשובה תתאה נתקן הכל, אך משום שתאוות היצר הרע בווערים כאש עתה יותר משאר הזמנים כיון שהוא חלקו של עשו, לכן נצרך כח התורה שהיא העצה היחידה נגד היצר הרע כאמרם ז"ל בראתי יצר הרע בראתי תורה תבלין כנגדה, ועוד נצרך גם קדושת השבת כי מתיקות נועם השבת ואש להבת אהבתה מבטלת מתיקות המדומה של עבירה, כמו שכתב הרה"ק בעל אמרי נועם זלה"ה בטעם שצועקים תיבת שבת בעת 'מצוה טאנץ', כיון שאז יושבים הנשים בלי מחיצה ויש חשש הרהור, לכן כשיזכרו בנועם מתיקות השבת יתבטלו כל ההרהורים רעים רח"ל.

אבל שאר עניני ותיקוני שובב"ם, רוב הצדיקים תלמידי הבעל שם טוב הקדוש זלה"ה לא עשו שום מצב מענין פרטי, רק באופן כללי עוררו את הציבור לתשובה ותיקון המעשים כל יחיד ויחיד בינו לבין קונו, כאמור בפתח דברינו, עד כדי כך שבכעלוא התבטא אחד מהיושבים החשובים מהבני עליה, שאין יודעין אימת מתחילים ימי השובב"ם, רק כאשר שומע את הקידוש מהרה"ק מבכעלוא זלה"ה בליל שבת בשבתות שובב"ם, הנאמרה ברגש מיוחד, מרגיש סגולת הימים.

ובענין התעניתים, כבר הורו רבותינו הקדושים שבדורות החלשים כאלו התענית מפריע את סדר היום של תורה ותפלה, כמו שכתב במאור ושמש (שבת שובה ד"ה או יאמר שובה) דבדורות אלו דחלשא עלמא אין לענות נפש כלל, ובספר בית אהרן (ליקוטים עמ' קמו ד"ה תשובה) מובאים דברים נוראים שאמר בלשון קדשו: מיר טייטשן וְהַנְּדָחִים בְּאָרֶץ מִצְרַיִם (ישעיה כו יג) אז מ'קען גידח ווערן פון דער קדושה חס ושלום אויב מ'איז זיך מיצר מיט תענית וסגופים, וייל ממה נפשך, גייט מען נישט אויפן גלייכן וועג איז דאך תענית וסגופים אויך נישט גלייך, אלא מ'גייט איז אויך אמת'ן וועג, איז דאך עסן און שלאפן אויך גוט. מ'דארף זיך אויסשלאפן און אויסרוהען כדי דאס הארץ זאל זיין אינגאנצן, ווארם 'תשובה' איז דער עיקר 'חרטה', און דאס הארץ איז די כלי פון חרטה [וכשאין לב האדם בשלימות אין לו כלי לתשובה וחרטה שזוהו העיקר], ומסיים: אזוי האבן מיר מקבל געוועזן פון אונזערע עלטערן פון גרויסע צדיקים, עכלה"ק.

יהי רצון שנוכה לתקן כל מה שצריכים לתקן, ולהתקרב להשי"ת בתורה ועבודה כראוי באמת ובתמים, עדי נזכה לגמר התיקון ולביתא משיח צדקינו בב"א.

יצא לאור ע"י
מכון שפתי חן
לקבל, לנדב, להעיר על הגליון וכן לקבל
הגליון על הפאסט נא להתקשר עם המכון
646-838-1822
gilyonsc@gmail.com

ברצונך לקבל הגליון בכל
שבוע, ואין לך אפשרות לקבל
על אימעייל, סדרנו בס"ד
שיוכלו לקבל גם על הפאסט.
נא להתקשר עם המערכת
646.838.1822

זכות פרנס הגליון נתגבר
לע"נ מרן הגאון הקדוש רבן של ישראל
רבינו צבי אלימלך ב"ר פסח זלה"ה
בעל בני יששכר
גלב"ע חי' טבת שת"ר"ל לפ"ק